

**ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΠΡΟΕΔΡΩΝ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**Αθήνα, 25.9.2026
Αρ. Πρωτ. 85**

Π ρ ο ς
τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Κύριο Γεώργιο Φλωρίδη

Κοινοποίηση:

- **Υφυπουργό Δικαιοσύνης, Κύριο Ιωάννη Μπούγα**
- **Ειδική Γραμματέα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών,
Κυρία Ολυμπία Αναστασοπούλου**

Αξιότιμε κ. Υπουργέ,

Η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων, λαμβάνοντας υπόψη το σχέδιο Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 9.9.2026, εκφράζει δια της παρούσας τις ακόλουθες θέσεις:

A. Εισαγωγή

Σκοπός του παρόντος είναι η ενιαία και θεσμικά τεκμηριωμένη αποτύπωση των παρατηρήσεων του δικηγορικού σώματος επί των προτεινόμενων ρυθμίσεων, με γνώμονα την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, την ουσιαστική πρόσβαση των πολιτών στη δικαιοσύνη, τη διασφάλιση του θεσμικού ρόλου των δικηγόρων και την κατοχύρωση των δικονομικών και ουσιαστικών εγγυήσεων των διαδίκων. Η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων, με αφορμή τη δημόσια διαβούλευση επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τον Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, επισημαίνει τη μείζονα σημασία του εγχειρήματος και τις ουσιώδεις επιπτώσεις του στη λειτουργία της πολιτικής δικαιοσύνης. Το σχέδιο, με την έκτασή του και την προτεινόμενη συστηματική αναδιάρθρωση των θεσμών της διαμεσολάβησης, της δικαστικής μεσολάβησης και της διαιτησίας, δεν αποτελεί απλή τροποποίηση επιμέρους διατάξεων, αλλά συνιστά συνολική νομοθετική παρέμβαση σε ένα ιδιαίτερα κρίσιμο πεδίο της απονομής της δικαιοσύνης.

Η Ολομέλεια αναγνωρίζει ότι η ανάγκη αντιμετώπισης των ερμηνευτικών και πρακτικών ζητημάτων που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή του ν. 4640/2019, καθώς και η επιδίωξη ενίσχυσης της δικαστικής μεσολάβησης, αποτελούν θεμιτούς και κατ' αρχήν αποδεκτούς νομοθετικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί, όμως, πρέπει να υλοποιηθούν

μέσω ρυθμίσεων σαφών, λειτουργικών και εφαρμόσιμων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των διαδίκων, των δικηγόρων και της δικαστηριακής πρακτικής.

Παράλληλα, εκφράζεται προβληματισμός ως προς την εκ νέου συνολική αναμόρφωση του δικαίου της διαιτησίας, ιδίως ενόψει της πρόσφατης εκτενούς μεταρρύθμισης της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας με τον ν. 5016/2023. Η διαδοχή σημαντικών νομοθετικών μεταβολών σε σύντομο χρονικό διάστημα επιβάλλει ειδική και τεκμηριωμένη αιτιολόγηση ως προς τα προβλήματα που επιδιώκεται να αντιμετωπισθούν και τα συγκεκριμένα οφέλη που αναμένεται να προκύψουν. Η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα του σχετικού πλαισίου έχουν ιδιαίτερη σημασία για θεσμούς που στηρίζονται στη συμβατική επιλογή, στην εμπιστοσύνη των μερών και στην ασφάλεια των συναλλαγών.

Η Ολομέλεια θεωρεί, περαιτέρω, ότι η έκταση και η θεσμική βαρύτητα του σχεδίου νόμου δεν συμβιβάζονται με περιορισμένο χρόνο διαβούλευσης. Η θέσπιση ενός ενιαίου Κώδικα προϋποθέτει ουσιαστική συμμετοχή των αρμόδιων επιστημονικών και επαγγελματικών φορέων, συστηματικό έλεγχο της αλληλεπίδρασης των προτεινόμενων ρυθμίσεων με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και αξιοποίηση της εμπειρίας που έχει ήδη αποκτηθεί από την εφαρμογή του ισχύοντος δικαίου. Η θεραπεία επιμέρους αδυναμιών δεν μπορεί να οδηγεί στην εγκατάλειψη λειτουργικών λύσεων χωρίς ειδική αιτιολόγηση και χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση των συνεπειών τους.

Η ενίσχυση των θεσμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών πρέπει να υπηρετεί και όχι να περιορίζει το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η πρόσβαση του πολίτη στη δικαιοσύνη πρέπει να παραμένει ουσιαστική και να μην εξαρτάται από διαδικαστικές ή οικονομικές επιβαρύνσεις δυσανάλογες προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Επομένως, κάθε υποχρεωτική προδικαστική διαδικασία οφείλει να σχεδιάζεται κατά τρόπο ώστε να μην καθίσταται αυτοτελές εμπόδιο στην προσφυγή ενώπιον των δικαστηρίων ούτε να μετατρέπεται σε πρόσθετο κόστος για τον διάδικο.

Κατά την Ολομέλεια, η αποτελεσματική προώθηση της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών προϋποθέτει εμπιστοσύνη στη διαδικασία, σεβασμό στην ελεύθερη βούληση και συναίνεση των μερών, ουσιαστική συμμετοχή των δικηγόρων και πραγματική διευκόλυνση της δικαστικής προστασίας. Οι αρχές αυτές πρέπει να διατρέχουν το σύνολο του τελικού νομοθετικού κειμένου και να αποτυπώνονται με συνέπεια τόσο στις κοινές ρυθμίσεις όσο και στις ειδικότερες διατάξεις για τη διαμεσολάβηση, τη δικαστική μεσολάβηση και τη διαιτησία.

Η Ολομέλεια θεωρεί αναγκαία την ουσιαστική αναδιατύπωση των κοινών διατάξεων του σχεδίου, ώστε αυτές να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια, ενιαία ορολογία και λειτουργική συνοχή.

B. Επί των διατάξεων

Ειδικότερα, δεν κρίνεται πρόσφορη η νομοθετική κατεύθυνση του άρθρου 13 ως προς την επιλογή της μεθόδου επίλυσης με βασικό κριτήριο το ύψος της διαφοράς. Η οικονομική αξία της απαίτησης δεν αποτελεί ασφαλές κριτήριο για την καταλληλότητα της διαμεσολάβησης, της δικαστικής μεσολάβησης ή της διαιτησίας,

δεδομένου ότι διαφορές υψηλού αντικειμένου μπορεί να προσφέρονται για συναινετική επίλυση, ενώ διαφορές μικρότερης οικονομικής αξίας μπορεί να παρουσιάζουν αυξημένη νομική ή πραγματική πολυπλοκότητα. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να διατηρηθεί η ελευθερία των μερών να επιλέγουν την προσφορότερη μέθοδο, χωρίς γενική νομοθετική ιεράρχηση.

Παράλληλα, απαιτείται ενιαίος και ακριβής προσδιορισμός των εγγράφων που πιστοποιούν την ολοκλήρωση της εισαγωγικής συνεδρίας και την έκβαση της διαδικασίας. Οι αναφορές σε υπόμνημα, πρακτικό περάτωσης, πρακτικό μη επίτευξης συμφωνίας και πρακτικό συμφωνίας πρέπει να διακρίνονται με σαφήνεια, ιδίως ως προς το έγγραφο που απαιτείται για το παραδεκτό της συζήτησης. Η ορολογική αυτή συνέπεια πρέπει να διατρέχει το σύνολο των σχετικών διατάξεων, συμπεριλαμβανομένων των άρθρων 3, 17, 80 και 82, καθώς και των αντίστοιχων ρυθμίσεων για τη δικαστική μεσολάβηση. Απαιτείται, επίσης, αποσαφήνιση της σχέσης μεταξύ των διατάξεων για τους πραγματογνώμονες και τους τεχνικούς συμβούλους, ιδίως ως προς το αν η συμμετοχή τους προϋποθέτει διορισμό από το όργανο που διεξάγει τη διαδικασία ή προηγούμενη συμφωνία των μερών. Τέλος, πρέπει να διορθωθούν οι παραπομπές που εμφανίζονται ανακριβείς ή ασυνεπείς, μεταξύ άλλων ως προς τη διάταξη που διέπει τη ρήτρα δικαστικής μεσολάβησης.

Ως προς την υποχρεωτική προδικαστική διαδικασία, η Ολομέλεια επισημαίνει ότι ο προτεινόμενος κοινός μηχανισμός επιλογής μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής μεσολάβησης, όπως οργανώνεται ιδίως στα άρθρα 16 έως 19, 79, 80 και 162, εμφανίζει υπέρμετρη πολυπλοκότητα. Η προβλεπόμενη αλληλουχία πρόσκλησης, απάντησης εντός δεκαπέντε ημερών, ολοκλήρωσης της εισαγωγικής συνεδρίας εντός είκοσι ημερών από τη λήξη της προθεσμίας απάντησης, επιλογής ή διορισμού διαμεσολαβητή, αποδοχής του διορισμού και έκδοσης διαφορετικών εγγράφων ανάλογα με την έκβαση της διαδικασίας δημιουργεί σειρά διαδοχικών ενεργειών και προθεσμιών. Η επιβάρυνση αυτή καθίσταται εντονότερη όταν υπάρχουν περισσότεροι διάδικοι, διάδικοι που διαμένουν στο εξωτερικό ή αντικειμενικές δυσχέρειες επικοινωνίας και συντονισμού.

Η υποχρεωτική προδικαστική διαδικασία πρέπει να απλουστευθεί, με σαφή αφετηρία, ενιαία ροή και περιορισμό των πρόσθετων τύπων. Πρέπει, ιδίως, να διακρίνεται απολύτως η επιλογή της μεθόδου από τη συναίνεση για την έναρξη ουσιαστικής διαπραγμάτευσης. Η υποχρέωση ενημέρωσης και συμμετοχής στην εισαγωγική συνεδρία δεν επιτρέπεται να μετατρέπεται σε υποχρέωση ουσιαστικής διαπραγμάτευσης, ούτε σε υποχρέωση αιτιολόγησης της επιλογής του διαδίκου να προσφύγει στη δικαστική οδό. Η συνέχιση της διαδικασίας και η επίτευξη συμφωνίας προϋποθέτουν ελεύθερη και ανεπηρέαστη συναίνεση.

Η Ολομέλεια ζητεί, περαιτέρω, επανεξέταση του πεδίου εφαρμογής της υποχρεωτικής προδικασίας. Η μείωση του χρηματικού ορίου από τριάντα χιλιάδες ευρώ σε δέκα χιλιάδες ευρώ, σε συνδυασμό με την επέκταση της διαδικασίας σε ευρύ φάσμα περιουσιακών διαφορών, καθώς και σε ορισμένες κληρονομικές και εταιρικές διαφορές, δεν μπορεί να αξιολογηθεί ανεξάρτητα από τις πρόσθετες αμοιβές, τα γραμμάτια και τις λοιπές διαδικαστικές υποχρεώσεις που συνεπάγεται. Για τον λόγο αυτόν, η γενίκευση της υποχρεωτικής προδικασίας με τη συγκεκριμένη μορφή πρέπει να επανεξεταστεί.

Ιδιαίτερη αποσαφήνιση απαιτείται για τις εργατικές διαφορές, καθώς η γενική αναφορά στην εξουσία διάθεσης δεν αρκεί για την αντιμετώπιση αξιώσεων που διέπονται από αναγκαστικούς κανόνες. Αντίστοιχη ρύθμιση χρειάζεται και για τις ειδικές διαδικασίες, ανακοπές που εκδικάζονται κατά διαδικαστική παραπομπή με τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών, διότι η διαδικαστική κατάταξη δεν αποδεικνύει από μόνη της ότι το αντικείμενο της διαφοράς είναι δεκτικό διάθεσης.

Η Ολομέλεια εκφράζει την κατηγορηματική αντίθεσή της στην ένταξη στην υποχρεωτική προδικασία των εργατικών και αυτοκινητικών διαφορών που ο νομοθέτης λόγω της κοινωνικής φύσης των διαφορών και της ιδιαιτερότητας της αποδεικτικής διαδικασίας επέλεξε να συμπεριλάβει στις ειδικές διαδικασίες και όχι στην τακτική. Ειδικά για τις εργατικές διαφορές στις πλείστες των περιπτώσεων έχει προηγηθεί και το στάδιο ενώπιον της Επιθεώρησης Εργασίας, οπότε έχει εξαντληθεί κάθε δυνατότητα συμβιβαστικής επίλυσης.

Για τις διαφορές στις οποίες μετέχουν δημόσιοι φορείς, η δυνατότητα συναινετικής επίλυσης πρέπει να συνδυαστεί με σαφή ρύθμιση των περιορισμών που απορρέουν από το ισχύον πλαίσιο συμβιβασμού, των απαιτούμενων εγκρίσεων και της διάκρισης μεταξύ πολιτικής και διοικητικής δικαιοδοσίας. Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι παριστάμενοι νομικοί εκπρόσωποι των δημοσίων φορέων δεν έχουν καν εξουσία διαθέσεως. Δεν είναι νοητό η υποχρεωτική συμμετοχή να καταλήγει σε τυπική διαδικασία χωρίς πραγματική δυνατότητα συμφωνίας, ούτε να δημιουργείται αβεβαιότητα ως προς το αρμόδιο δικαστήριο.

Πρέπει, επίσης, να διευρυνθεί η δυνατότητα εκπροσώπησης των μερών κατά την υποχρεωτική εισαγωγική συνεδρία, με κατάλληλη και ειδική εξουσιοδότηση. Η αυστηρή απαίτηση προσωπικής παρουσίας, ιδίως όταν η συνεδρία πραγματοποιείται με τηλεδιάσκεψη, μπορεί να δημιουργήσει δυσχέρειες για φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα και πρόσωπα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας ή πρακτικής πρόσβασης. Απαιτείται ειδικότερη και σαφέστερη ρύθμιση για την εκπροσώπηση των νομικών προσώπων, ώστε η δυνατότητα συμμετοχής τους να μην εξαρτάται από αβέβαιη κρίση περί αδυναμίας.

Το έγγραφο που υποβάλλεται στο δικαστήριο πρέπει να περιορίζεται στην πιστοποίηση της εκπλήρωσης της υποχρέωσης συμμετοχής. Δεν πρέπει να περιλαμβάνει αξιολογικές αναφορές ή καταγραφή του μέρους που δεν συναίνεσε στη συνέχιση της διαδικασίας, καθώς η άρνηση αυτή μπορεί να στηρίζεται σε απολύτως θεμιτούς λόγους, όπως η οικονομική αδυναμία ή η εκτίμηση ότι η συγκεκριμένη μέθοδος δεν είναι πρόσφορη. Η νόμιμη επιλογή της δικαστικής οδού δεν πρέπει να εμφανίζεται ως αρνητική στάση ούτε να επηρεάζει τη δικαστική κρίση.

Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται για την προστασία των αξιώσεων κατά το χρονικό διάστημα της υποχρεωτικής προδικασίας. Η μη αναστολή της παραγραφής και των αποσβεστικών προθεσμιών κατά την πρόσκληση και την εισαγωγική συνεδρία δημιουργεί κίνδυνο απώλειας αξιώσεων, μολονότι ο διάδικος ακολουθεί διαδικασία που ο νόμος επιβάλλει ως προϋπόθεση για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Πρέπει, συνεπώς, να προβλεφθεί αποτελεσματική χρονική προστασία, ώστε η υποχρεωτική προδικασία να μην αποβαίνει σε βάρος της ουσιαστικής δικαστικής προστασίας.

Τέλος, οι συνέπειες των τυπικών παραλείψεων ως προς τα απαιτούμενα έγγραφα πρέπει να συντονιστούν με τους μηχανισμούς συμπλήρωσης και θεραπείας που

προβλέπει το σχέδιο σε σχέση με το άρθρο 227 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Καθυστέρηση ή παράλειψη που οφείλεται σε τρίτο πρόσωπο δεν πρέπει να μετακυλιέται αυτομάτως στη δικονομική θέση του διαδίκου ούτε να οδηγεί σε απαράδεκτο χωρίς δυνατότητα θεραπείας. Αντίστοιχα, η ρύθμιση της συμβατικής ρήτρας διαμεσολάβησης πρέπει να αναδιατυπωθεί, ώστε η τήρηση της συμβατικής δέσμευσης να εξασφαλίζεται, κατά περίπτωση, με παραπομπή ή άλλη πρόσφορη δικονομική διευθέτηση και όχι με την υπέρμετρη συνέπεια της απόρριψης του ενδίκου βοηθήματος.

Η Ολομέλεια θεωρεί ότι η διαμεσολάβηση, ιδίως όταν προβλέπεται ως υποχρεωτικό προδικαστικό στάδιο, πρέπει να λειτουργεί ως πραγματική δυνατότητα συναινετικής επίλυσης και όχι ως πρόσθετος τυπικός φραγμός στην προσφυγή στη δικαιοσύνη. Η υποχρέωση ενημέρωσης και συμμετοχής στην εισαγωγική συνεδρία δεν μπορεί να μετατρέπεται σε υποχρέωση ουσιαστικής διαπραγμάτευσης, ούτε να συνοδεύεται από απαίτηση αιτιολόγησης της επιλογής του διαδίκου να επιδιώξει δικαστική προστασία.

Η προβλεπόμενη διαδικασία επιλογής μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής μεσολάβησης πρέπει να απλουστευθεί ουσιαστικά. Η διαδοχή πρόσκλησης, απάντησης εντός δεκαπέντε ημερών, επιλογής ή διορισμού διαμεσολαβητή και ολοκλήρωσης της εισαγωγικής συνεδρίας εντός είκοσι ημερών από τη λήξη της προθεσμίας απάντησης δημιουργεί πρόσθετα στάδια, τα οποία ενδέχεται να επιβαρύνουν υπέρμετρα την προδικασία, ιδίως σε υποθέσεις με περισσότερους διαδίκους, διαδίκους που διαμένουν στο εξωτερικό ή δυσχέρειες επικοινωνίας. Απαιτείται σαφής αφετηρία των προθεσμιών, αποτελεσματικός συντονισμός τους και περιορισμός των απαιτούμενων τύπων και εγγράφων.

Πρέπει, επίσης, να αποσαφηνιστεί πλήρως η διάκριση μεταξύ της επιλογής της διαδικασίας και της συναίνεσης για συνέχιση ουσιαστικής διαμεσολάβησης. Η εισαγωγική συνεδρία οφείλει να διατηρεί ενημερωτικό και οργανωτικό χαρακτήρα, χωρίς να δημιουργεί πίεση για άμεση κατάρτιση συμφωνίας ή για ανάπτυξη της ουσίας της διαφοράς. Η ουσιαστική διαμεσολάβηση προϋποθέτει ελεύθερη και ενημερωμένη συναίνεση, επαρκή χρόνο και απουσία δυσμενών συνεπειών για τον διάδικο που επιλέγει να προσφύγει στο δικαστήριο.

Η Ολομέλεια εκφράζει ιδιαίτερη επιφύλαξη ως προς τη διεύρυνση των διαφορών που υπάγονται υποχρεωτικά στη διαδικασία, ιδίως λόγω της μείωσης του χρηματικού ορίου από τριάντα χιλιάδες σε δέκα χιλιάδες ευρώ και της επέκτασης σε ευρύ φάσμα περιουσιακών διαφορών. Η διεύρυνση αυτή δεν πρέπει να προχωρήσει χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση της πραγματικής χρησιμότητας της διαδικασίας, του συνολικού οικονομικού και χρονικού κόστους της και των συνεπειών της για τους πολίτες. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να επανεξεταστούν τόσο οι κατηγορίες των διαφορών (πχ. εργατικές διαφορές, ειδικές διαδικασίες, κληρονομικές) που υπάγονται στην υποχρεωτική διαδικασία όσο και το προβλεπόμενο χρηματικό όριο, το οποίο πρέπει να μείνει αμετάβλητο

Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη δεν μπορεί να εξαρτάται από την προηγούμενη καταβολή δυσανάλογων ποσών. Η μεταγενέστερη επιδίκαση δικαστικών εξόδων δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα της αρχικής χρηματοδότησης της υποχρεωτικής διαδικασίας. Επομένως, απαιτείται μείωση των πρόσθετων οικονομικών βαρών, ώστε

η προδικαστική διαδικασία να μην καταλήγει σε αυτοτελές εμπόδιο δικαστικής προστασίας.

Ανάλογη επανεξέταση απαιτείται ως προς τις χρηματικές κυρώσεις για αδικαιολόγητη μη συμμετοχή. Η επιβολή ποσών από εκατό έως χίλια ευρώ, καθώς και από πεντακόσια έως χίλια ευρώ στις ειδικώς προβλεπόμενες κτηματολογικές διαφορές, πρέπει να ελέγχεται υπό το πρίσμα της αναλογικότητας. Είναι αναγκαίο να διακρίνεται με σαφήνεια η αδικαιολόγητη αποχή από την πραγματική αδυναμία συμμετοχής, η οποία μπορεί να οφείλεται σε λόγους υγείας, αντικειμενικές δυσχέρειες μετακίνησης, περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες ή άλλες θεμιτές περιστάσεις.

Η υποχρέωση αναγραφής στο σχετικό έγγραφο του μέρους που δεν συναίνεσε στη συνέχιση της διαδικασίας δεν πρέπει να λειτουργεί ως έμμεση αξιολόγηση της στάσης του. Το έγγραφο που υποβάλλεται στο δικαστήριο πρέπει να πιστοποιεί αποκλειστικά την εκπλήρωση της υποχρέωσης συμμετοχής και όχι να περιλαμβάνει κρίσεις ή χαρακτηρισμούς σχετικά με τη διάθεση του διαδίκου να συμβιβαστεί. Η άρνηση συνέχισης της διαμεσολάβησης μπορεί να στηρίζεται σε οικονομικούς, πραγματικούς ή νομικούς λόγους και αποτελεί νόμιμη επιλογή, η οποία δεν πρέπει να εμφανίζεται ως διαδικαστικά ή ηθικά επιλήψιμη.

Ιδιαίτερη προβληματική δημιουργεί και η δυνατότητα διατύπωσης πρότασης επίλυσης από τον διαμεσολαβητή, σε συνδυασμό με την πρόβλεψη ότι η σιωπή του μέρους εντός πέντε ημερών ισοδυναμεί με απόρριψη και ότι η απόρριψη μπορεί να συνδεθεί με δυσμενείς συνέπειες ως προς τη δικαστική δαπάνη. Η σύνδεση αυτή δημιουργεί οικονομική πίεση για αποδοχή της πρότασης και απομακρύνει τη διαδικασία από τον διευκολυντικό και συναινετικό της χαρακτήρα. Πρέπει, συνεπώς, να απαλειφθεί κάθε δυσμενής συνέπεια στη δικαστική δαπάνη που συνδέεται αποκλειστικά με την απόρριψη πρότασης επίλυσης, ώστε να διαφυλάσσονται η ελεύθερη συναίνεση, η εμπιστευτικότητα και η ουδετερότητα της διαδικασίας.

Η πρόταση επίλυσης του διαμεσολαβητή (άρθρο 81 παρ. 5-6) και ο επιμερισμός εξόδων σε περίπτωση απόρριψής της (άρθρο 89) μετατρέπουν τη διαμεσολάβηση σε εξαναγκασμένο συμβιβασμό. Το ίδιο ισχύει για την πρόταση του δικαστή-μεσολαβητή (άρθρα 164 και 166 παρ. 6 περ. δ'). Οι ρυθμίσεις αυτές διαρρηγνύουν επίσης την εμπιστευτικότητα του άρθρου 78 παρ. 7. Η ρήτρα καλής πίστης (άρθρο 5 παρ. 4) χρειάζεται διευκρίνιση, ώστε η αποχώρηση ή η άρνηση πρότασης να μη θεωρηθεί κακή πίστη. Αυτό απαιτεί η απόφαση C-75/16 Menini του ΔΕΕ.

Εν όψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια εκφράζει την κατηγορηματική αντίθεσή της στη δυνατότητα του διαμεσολαβητή να διατυπώνει πρόταση επίλυσης χωρίς τη συμφωνία των μερών.

Η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη προϋποθέτει, τέλος, ότι η υποχρεωτική προδικασία δεν θα οδηγεί σε απώλεια αξιώσεων λόγω της παρόδου του χρόνου. Η μη αναστολή της παραγραφής και των αποσβεστικών προθεσμιών κατά το στάδιο της πρόσκλησης και της εισαγωγικής συνεδρίας, όπως προκύπτει από το άρθρο 17 παράγραφος 3, δημιουργεί σοβαρό κίνδυνο για τον διάδικο, ο οποίος υποχρεούται να τηρήσει τη διαδικασία ως προϋπόθεση δικαστικής προστασίας. Απαιτείται ειδική ρύθμιση που να αποκλείει κάθε ενδεχόμενο απώλειας αξίωσης εξαιτίας της υποχρεωτικής προδικασίας. Αντίστοιχη σαφήνεια απαιτείται και ως προς την απόσυρση υπόθεσης από το πινάκιο, τη διατήρηση της εκκρεμοδικίας και την επανεκκίνηση των

σχετικών προθεσμιών, με ρητή διευκρίνιση ότι η απόσυρση δεν ισοδυναμεί με κατάργηση της δίκης.

Η συμμετοχή των διαδίκων πρέπει να οργανώνεται με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες κάθε υπόθεσης. Η αυστηρή απαίτηση προσωπικής συμμετοχής, ακόμη και όταν είναι διαθέσιμη η τηλεδιάσκεψη, μπορεί να δημιουργήσει δυσχέρειες σε περιπτώσεις προβλημάτων υγείας, περιορισμένων ψηφιακών δεξιοτήτων ή συμμετοχής νομικών προσώπων με σύνθετη οργανωτική δομή. Πρέπει να προβλεφθεί ευρύτερη δυνατότητα εκπροσώπησης με κατάλληλη εξουσιοδότηση, καθώς και σαφής ρύθμιση για τα νομικά πρόσωπα, χωρίς η αποδοχή της εκπροσώπησης να εξαρτάται από αβέβαιη και αποσπασματική κρίση.

Τέλος, η τήρηση συμβατικής ρήτρας διαμεσολάβησης δεν πρέπει να συνδέεται με την απόρριψη του ενδίκου βοηθήματος ως απαράδεκτου. Η συμβατική δέσμευση των μερών μπορεί να διασφαλίζεται με παραπομπή στη συμφωνημένη διαδικασία και με την κατάλληλη διαδικαστική διευθέτηση, χωρίς να επιβάλλεται η υπέρμετρη συνέπεια της απόρριψης. Η ρύθμιση πρέπει να υπηρετεί την ουσιαστική εφαρμογή της συμφωνίας των μερών, χωρίς να μετατρέπεται σε μηχανισμό αποκλεισμού της δικαστικής προστασίας.

Η Ολομέλεια αξιολογεί θετικά την πρόθεση ενίσχυσης της δικαστικής μεσολάβησης, η οποία κατά τα προηγούμενα έτη δεν έτυχε της απαιτούμενης θεσμικής και οργανωτικής προσοχής. Η ενίσχυση αυτή, όμως, προϋποθέτει ρυθμίσεις σαφείς, εφαρμόσιμες και αναλογικές, ώστε ο θεσμός να λειτουργεί ως πραγματικά αποτελεσματικός μηχανισμός επίλυσης διαφορών και όχι ως πρόσθετο διαδικαστικό στάδιο που επιβαρύνει τους διαδίκους.

Οι ρυθμίσεις των άρθρων 159 επ. του σχεδίου εμφανίζουν υπέρμετρη πολυπλοκότητα, καθώς προβλέπουν σύνθετες προϋποθέσεις προσφυγής, χωριστή εισαγωγική συνεδρία, πρόσθετα έγγραφα και αυστηρούς όρους προσωπικής παρουσίας.

Η Ολομέλεια θεωρεί αναγκαία την απλοποίηση της διαδικασίας, με τη θέσπιση λειτουργικού σχήματος προσφυγής και ανάθεσης, σαφώς συνδεδεμένου με την εκκρεμή δίκη και απαλλαγμένου από περιττές διατυπώσεις. Οι παρατηρήσεις ως προς τη σαφή διάκριση μεταξύ ενημερωτικού σταδίου και ουσιαστικής διαδικασίας, την εκπροσώπηση των διαδίκων και την οικονομική επιβάρυνση ισχύουν και για τη δικαστική μεσολάβηση.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η οργανωτική υποστήριξη του θεσμού. Η πρόβλεψη ειδικά διαμορφωμένων χώρων στα δικαστήρια πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένο σχεδιασμό, επαρκή στελέχωση και εξασφαλισμένη διαθεσιμότητα των αναγκαίων υποδομών. Η εφαρμογή της δικαστικής μεσολάβησης δεν μπορεί να εξαρτάται από υποδομές οι οποίες δεν έχουν προηγουμένως εξασφαλισθεί στην πράξη, ούτε να μετακυλίζει στους διαδίκους τις συνέπειες οργανωτικών ελλείψεων.

Περαιτέρω, απαιτείται σαφής οριοθέτηση της σχέσης μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής μεσολάβησης. Ο κοινός προδικαστικός μηχανισμός επιλογής μεταξύ των δύο διαδικασιών πρέπει να διατυπωθεί με τρόπο που να καθιστά σαφές ποιο στάδιο είναι ενημερωτικό και ποιο αποτελεί ουσιαστική διαδικασία επίλυσης της διαφοράς. Σε περίπτωση μη συμφωνίας των μερών ως προς τη μέθοδο, η προβλεπόμενη εισαγωγική

συνεδρία διαμεσολάβησης δεν πρέπει να οδηγεί σε σύγχυση ως προς το αντικείμενο, τη λειτουργία και τις έννομες συνέπειες της δικαστικής μεσολάβησης.

Η Ολομέλεια επισημαίνει επίσης την ανάγκη ρητής διόρθωσης του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 159 παράγραφος 1. Η παραπομπή αποκλειστικά στις περιπτώσεις α' έως γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 76 δημιουργεί ασυνέπεια, καθώς δεν καταλαμβάνει τις γενικές αστικές και εμπορικές διαφορές της παραγράφου 1. Η αναντιστοιχία αυτή πρέπει να αποκατασταθεί πριν από την ψήφιση του Κώδικα, ώστε να μην προκαλείται αβεβαιότητα ως προς τις διαφορές που μπορούν να υπαχθούν στη δικαστική μεσολάβηση.

Αναγκαία είναι και η αποσαφήνιση της διαδικαστικής σύνδεσης της δικαστικής μεσολάβησης με την εκκρεμή δίκη. Ειδικότερα, πρέπει να προσδιορισθεί με σαφήνεια η σχέση των άρθρων 161 παράγραφος 1 και 171 ως προς την κατάθεση της αίτησης στο Πρωτοδικείο, όταν η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Εφετείου. Αντίστοιχα, οι τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας πρέπει να προβλέπουν ρητά τον μηχανισμό παραπομπής και αναβολής σε περίπτωση πρόσκλησης σε δικαστική μεσολάβηση, ώστε να μην παραμένει κενό στη σύνδεση του θεσμού με την εκκρεμή δίκη.

Η Ολομέλεια θεωρεί, ακόμη, απαραίτητη την ενιαία και συνεπή ορολογία για τα έγγραφα που πιστοποιούν τη μη επίτευξη συμφωνίας ή την περάτωση της διαδικασίας. Πρέπει να συντονισθούν οι σχετικές ρυθμίσεις των άρθρων 164 παράγραφος 5 και 169 παράγραφος 3, καθώς και η αναφορά του άρθρου 165 παράγραφος 1 στη συγκατάθεση των μερών με την απαίτηση έγγραφης συναίνεσης του άρθρου 163 παράγραφος 4. Παράλληλα, πρέπει να διορθωθεί η παραπομπή του άρθρου 19 παράγραφος 4 στη ρήτρα δικαστικής μεσολάβησης, η οποία ρυθμίζεται στο άρθρο 160 και όχι στο άρθρο 158.

Ως προς τα αποτελέσματα της συμφωνίας, η παραπομπή του άρθρου 170 παράγραφος 2 στα άρθρα 321 και 322 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας δεν καθορίζει επαρκώς την έκταση των έννομων συνεπειών της. Η εκτελεστότητα του πρακτικού και το δεδικασμένο αποτελούν διαφορετικές έννομες συνέπειες και δεν μπορεί να συναχθεί αυτομάτως πλήρης εξομοίωση του πρακτικού δικαστικής μεσολάβησης με τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Για τον λόγο αυτό, η ασαφής παραπομπή πρέπει είτε να απαλειφθεί είτε να αντικατασταθεί από πλήρη και ειδική ρύθμιση που θα οριοθετεί με ακρίβεια τις συνέπειες της συμφωνίας και θα συντονίζεται με το απαράδεκτο του άρθρου 169 παράγραφος 7.

Ιδιαίτερη επανεξέταση απαιτεί και η πρόβλεψη του άρθρου 170 παράγραφος 4 για πρόσθετο συμβολαιογραφικό τύπο, όταν η συμφωνία αποτυπώνεται σε πρακτικό διαδικασίας ενώπιον δικαστή. Πρέπει να αξιολογηθεί αν το δικαστικό πρακτικό μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις του νόμου, να καλύπτει τις απαιτήσεις του απαιτούμενου τύπου, χωρίς επανάληψη πράξεων και χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση των μερών.

Τέλος, απαιτείται επίσης διόρθωση της παραπομπής του άρθρου 169 παράγραφος 8 στο παράβολο, το οποίο αφορά την παράγραφο 5 και όχι την παράγραφο 6, καθώς και της παραπομπής του άρθρου 170 παράγραφος 5 στη δικαστική δαπάνη, η οποία πρέπει να αναφέρεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 164.

Συνολικά, η δικαστική μεσολάβηση πρέπει να οργανωθεί ως απλή, προσβάσιμη και αποτελεσματική διαδικασία, με σαφές πεδίο εφαρμογής, λειτουργική σύνδεση με την εκκρεμή δίκη και πλήρως προσδιορισμένες έννομες συνέπειες.

Η Ολομέλεια Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων εκφράζει επιφυλάξεις ως προς την εκ νέου συνολική αναμόρφωση του δικαίου της διαιτησίας. Επισημαίνεται ότι μόλις πρόσφατα επιχειρήθηκε εκτεταμένη μεταρρύθμιση της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας και ότι η ριζική αναδιάταξη του σχετικού θεσμικού πλαισίου μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα απαιτεί ειδική και εμπειριστατωμένη τεκμηρίωση ως προς τα προβλήματα που επιδιώκει να αντιμετωπίσει. Η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα των κανόνων έχουν ιδιαίτερη σημασία για έναν θεσμό που στηρίζεται στη συμβατική επιλογή των μερών και στην εμπιστοσύνη τους.

Ως προς το άρθρο 13 του σχεδίου, η Ολομέλεια θεωρεί ότι η νομοθετική κατεύθυνση υπέρ συγκεκριμένης μεθόδου επίλυσης διαφορών, ιδίως η προτίμηση της διαιτησίας για διαφορές άνω των 250.000 ευρώ ή για διαφορές ιδιαίτερης πολυπλοκότητας, διεθνούς χαρακτήρα ή ανάγκης διεθνούς εκτελεστότητας, δεν είναι αναγκαία και ενδέχεται να αποδειχθεί παραπλανητική. Η οικονομική αξία της διαφοράς δεν αποτελεί, αφ' εαυτής, ασφαλές κριτήριο για την καταλληλότητα της διαιτησίας, ενώ η νομοθετική προτίμηση μιας μεθόδου δεν αίρει τις υποχρεώσεις τυχόν προδικαστικής προσφυγής ούτε υποκαθιστά την απαιτούμενη διαιτητική συμφωνία. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η διατήρηση της ελευθερίας των μερών να επιλέγουν τη διαδικασία που ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες της διαφοράς τους, χωρίς γενική νομοθετική ιεράρχηση των μεθόδων με βασικό κριτήριο το ύψος του αντικειμένου της διαφοράς.

Ιδιαίτερη επιφύλαξη διατυπώνεται ως προς το άρθρο 56, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα του διαιτητικού δικαστηρίου να ζητήσει από τον Άρειο Πάγο την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από την έκδοση της διαιτητικής απόφασης. Ο προβλεπόμενος μηχανισμός απαιτεί επανεξέταση ως προς τη συμβατότητά του με τις προϋποθέσεις του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως ως προς τη δικαιοδοτική λειτουργία του επιλαμβανόμενου κρατικού δικαστηρίου και την αναγκαιότητα του ερωτήματος για την κρίση του. Οι προϋποθέσεις παραδεκτού της προδικαστικής παραπομπής δεν μπορούν να καθορίζονται ελεύθερα από τον εθνικό νομοθέτη. Επομένως, πρέπει να αξιολογηθεί ειδικότερα η λειτουργικότητα του μηχανισμού και ο κίνδυνος απαραδέκτου των υποβαλλόμενων ερωτημάτων, ιδίως επειδή η παραπομπή προβλέπεται σε στάδιο προγενέστερο της έκδοσης της διαιτητικής απόφασης. Η επιφύλαξη αυτή δεν αφορά την εξουσία του κρατικού δικαστηρίου να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα κατά τον δικαστικό έλεγχο ήδη εκδοθείσας διαιτητικής απόφασης.

Η Ολομέλεια εκφράζει επίσης την αντίθεσή της στη μεταφορά, με τα άρθρα 28 παράγραφος 2 και 63, της αρμοδιότητας για την εκδίκαση της αγωγής ακύρωσης στον Άρειο Πάγο. Η ανάθεση στο ανώτατο δικαστήριο της πρωτογενούς εκδίκασης της ίδιας της αγωγής και της εξέτασης των ζητημάτων που θεμελιώνουν τους λόγους ακύρωσης μεταβάλλει ουσιωδώς τον θεσμικό του ρόλο. Κρίνεται προτιμότερη η διατήρηση της αρμοδιότητας του Εφετείου, με εκδίκαση σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, καθώς η

επιδίωξη ταχύτητας και οριστικότητας δεν αρκεί, χωρίς περαιτέρω τεκμηρίωση, για να δικαιολογήσει τη μετατόπιση της αρμοδιότητας στον Άρειο Πάγο.

Παράλληλα, απαιτείται συστηματικός έλεγχος των προτεινόμενων μεταβολών ως προς τους λόγους ακύρωσης, την προθεσμία προσβολής της απόφασης δευτεροβάθμιου διαιτητικού δικαστηρίου και την παραίτηση από την αγωγή ακύρωσης. Ιδιαίτερα πρέπει να αποσαφηνισθεί η σχέση της παραίτησης από την αγωγή ακύρωσης με τη δυνατότητα προβολής σχετικών λόγων κατά το στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης. Η μη επανάληψη της επιφύλαξης για την προβολή λόγων ακύρωσης κατά την εκτέλεση δεν πρέπει να καταλείπεται σε αβέβαιη ερμηνεία, διότι δημιουργείται ανασφάλεια ως προς την έκταση της δικαστικής προστασίας.

Ως προς το άρθρο 66 και την οργάνωση θεσμικών διαιτησιών από ιδιωτικούς φορείς, η Ολομέλεια αναγνωρίζει την ανάγκη λειτουργικού και σύγχρονου πλαισίου, υπογραμμίζει όμως ότι η απλούστευση των προϋποθέσεων δεν πρέπει να αποδυναμώνει τις εγγυήσεις αξιοπιστίας, διαφάνειας και ορθής λειτουργίας του θεσμού. Η γενική υπαγωγή των φορέων στο εταιρικό και λοιπό ισχύον δίκαιο δεν υποκαθιστά κατ' ανάγκη τις ειδικές εγγυήσεις που απαιτούνται για τη λειτουργία οργανισμών θεσμικής διαιτησίας. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να προβλεφθούν σαφείς και επαρκείς προϋποθέσεις λειτουργίας, ελέγχου και διαφάνειας.

Περαιτέρω, κρίνεται αναγκαία η ρητή αποσαφήνιση της θέσης των δικηγορικών συλλόγων και των ήδη λειτουργούντων θεσμών διαιτησίας τους. Πρέπει να αποκλεισθεί κάθε αβεβαιότητα ως προς την υπαγωγή τους στις νέες διαδικασίες και να διασφαλισθεί ότι δεν θα τύχουν δυσμενέστερης μεταχείρισης σε σχέση με ιδιωτικούς φορείς που οργανώνουν θεσμική διαιτησία. Αναλυτικά μολονότι το άρθρο 902 ΚΠολΔ, δεν αναφέρεται ειδικώς στους Δικηγορικούς Συλλόγους, παρέχει τη δυνατότητα οργάνωσης μόνιμων διαιτησιών από επαγγελματικές ενώσεις προσώπων που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, κατηγορία στην οποία υπάγονται και οι Δικηγορικοί Σύλλογοι. Η ειδικότερη θεσμική βάση για την οργάνωση μόνιμων διαιτησιών από τους Δικηγορικούς Συλλόγους τέθηκε με το άρθρο 8 του ν. 1330/1983. Μετά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού οργανώθηκαν σταδιακά μόνιμες διαιτησίες από σειρά Δικηγορικών Συλλόγων, αρχής γενομένης από τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών με το Π.Δ. 168/1983. Ακολούθησαν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι Πειραιώς (Π.Δ. 199/1984), Λάρισας (Π.Δ. 305/1984), Θεσσαλονίκης (Π.Δ. 215/1985), Πατρών (Π.Δ. 415/1985), Ιωαννίνων (Π.Δ. 122/1987), Χανίων (Π.Δ. 476/1987), Χαλκίδας (Π.Δ. 398/1987), Σερρών (Π.Δ. 476/1991) και Ρόδου (Π.Δ. 241/1996).

Με την εισαγωγή του νέου Κώδικα Δικηγόρων, ν. 4194/2013, και ειδικότερα με τα άρθρα 131 και 132 αυτού, διατηρήθηκε και αναδιαμορφώθηκε το θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση μόνιμων διαιτησιών από τους Δικηγορικούς Συλλόγους. Στο νέο αυτό νομοθετικό πλαίσιο, τρεις Σύλλογοι που ήδη διέθεταν αντίστοιχο θεσμό προχώρησαν σε εκ νέου σύσταση και επικαιροποίηση της Μόνιμης Διαιτησίας τους: ο Δικηγορικός Σύλλογος Ρόδου με το Π.Δ. 83/2015, ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης με το Π.Δ. 68/2020 και ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών με το Π.Δ. 91/2020.

Η ανωτέρω νομοθετική και θεσμική εξέλιξη καταδεικνύει ότι η μόνιμη διαιτησία αποτελεί ήδη αναγνωρισμένο πεδίο θεσμικής δραστηριότητας των Δικηγορικών Συλλόγων και μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πυλώνα ενός ενιαίου και σύγχρονου συστήματος εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

Τέλος, επισημαίνονται ειδικά νομοτεχνικά ζητήματα στις διατάξεις περί διαιτησίας, τα οποία πρέπει να διορθωθούν ή να αποσαφηνισθούν πριν από την κατάθεση του σχεδίου. Στο άρθρο 21 απαιτείται διόρθωση της στίξης, ενώ στο άρθρο 61 παράγραφος 4 πρέπει να διορθωθεί το τυπογραφικό σφάλμα. Στο άρθρο 43 παράγραφος 1, η φράση «Από τον ορισμό» δεν προσδιορίζει με την απαιτούμενη ακρίβεια το κρίσιμο γεγονός και πρέπει να εξετασθεί αν πρέπει να αναφέρεται ρητώς στην αποδοχή του αιτήματος συμμετοχής. Στο άρθρο 44 παράγραφος 3, η χρήση της διατύπωσης «εντός» αντί της φράσης «μετά την πάροδο» είκοσι τεσσάρων ωρών δεν αποτελεί απλή γλωσσική διαφοροποίηση, αλλά επηρεάζει το περιεχόμενο της χρονικής ρύθμισης και πρέπει να επιβεβαιωθεί με σαφήνεια. Τέλος, στο άρθρο 63 παράγραφος 6 πρέπει να αποσαφηνισθεί η σχέση της παραίτησης από την αγωγή ακύρωσης με την προβολή των σχετικών λόγων κατά την αναγκαστική εκτέλεση, ώστε να αποκλεισθεί κάθε αμφιβολία ως προς την έκταση των δικαιωμάτων των διαδίκων. Η Ολομέλεια επισημαίνει ότι το σχέδιο νόμου παρουσιάζει σημαντικές νομοτεχνικές ασυνέπειες ως προς την ορολογία, τις εσωτερικές παραπομπές και τη συστηματική σύνδεση των επιμέρους ρυθμίσεων.

Η Ολομέλεια θεωρεί αναγκαίο το οργανωτικό μέρος του σχεδίου νόμου να χαρακτηρίζεται από εσωτερική συνοχή, σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων και ενιαία ορολογία. Ιδιαίτερη ανάγκη αποσαφήνισης παρουσιάζει ο κοινός προδικαστικός μηχανισμός επιλογής μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής μεσολάβησης, ο οποίος συνδέεται με τις ρυθμίσεις των **άρθρων 16 έως 19, 79, 80 και 162**. Η διαδικασία πρέπει να οργανωθεί κατά τρόπο ώστε να είναι απολύτως σαφές ποιο όργανο ή ποιος συμμετέχων αναλαμβάνει κάθε επιμέρους ενέργεια, ποια είναι η προθεσμία απάντησης στην πρόσκληση και ποιο έγγραφο πιστοποιεί την ολοκλήρωση ή τη μη επίτευξη συμφωνίας.

Στο ίδιο πλαίσιο, απαιτείται ενιαία και συνεπής χρήση των όρων που αφορούν τα έγγραφα της διαδικασίας. Οι διαφορετικές αναφορές σε υπόμνημα, πρακτικό περάτωσης, πρακτικό μη επίτευξης συμφωνίας και πρακτικό συμφωνίας, καθώς και στο έγγραφο που απαιτείται για το παραδεκτό της συζήτησης, πρέπει να εναρμονιστούν μεταξύ τους. Η ίδια ορολογική συνέπεια πρέπει να εξασφαλιστεί και στις διατάξεις για τη δικαστική μεσολάβηση, ώστε να αποφεύγονται αμφιβολίες ως προς τη φύση, το περιεχόμενο και τις έννομες συνέπειες κάθε εγγράφου.

Ως προς την **Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης**, η Ολομέλεια επισημαίνει την ανάγκη νομοτεχνικής διόρθωσης και οργανωτικής αποσαφήνισης. Ενώ το **άρθρο 127 παρ. 1 έως 3** χαρακτηρίζει την Επιτροπή ως εννεαμελή, οι αναφερόμενες κατηγορίες μελών αθροίζουν οκτώ μέλη. Πρέπει, συνεπώς, να διευκρινιστεί ρητώς αν ο Ειδικός Γραμματέας, υπό την ιδιότητά του ως Προέδρου, αποτελεί το ένατο μέλος. Παράλληλα, πρέπει να διορθωθεί η παραπομπή του **άρθρου 129 παρ. 1 περ. β΄**, ώστε να παραπέμπει στη γνωμοδοτική αρμοδιότητα που προβλέπεται στο **άρθρο 128 παρ. 2 περ. γ΄**. **Επίσης, υπάρχει διαφωνία ως προς την μείωση μιας θέσης εκπροσώπου της Ολομέλειας, δηλ. από δυο (2) σε μία (1).**

Η οργάνωση των διαμεσολαβητών σε τρεις βαθμίδες, με βάση τον χρόνο διαπίστευσης, τον αριθμό των ολοκληρωμένων διαδικασιών και τη μετεκπαίδευση, μπορεί να συμβάλει στην ποιοτική αναβάθμιση του θεσμού. Ωστόσο, η σύνδεση της τρίτης βαθμίδας του διαμεσολαβητή και του διορισμού του μέσω της Επιτροπής Μητρώου με την αξία της διαφοράς πρέπει να διατυπωθεί με τρόπο σαφή και λειτουργικό.

Ειδικότερα, πρέπει να είναι απολύτως προσδιορισμένο το πεδίο των διαφορών που μπορούν να αναλαμβάνουν οι διαμεσολαβητές της Γ΄ βαθμίδας, έως το ποσό των 60.000 ευρώ, της Β΄ βαθμίδας, έως το ποσό των 200.000 ευρώ, και της Α΄ βαθμίδας, χωρίς αντίστοιχο χρηματικό περιορισμό, στην οποία περιλαμβάνονται και οι διασυνοριακές διαφορές.

Η προβλεπόμενη αύξηση των υποχρεώσεων μετεκπαίδευσης, σύμφωνα με το **άρθρο 151**, από είκοσι ώρες ανά τριετία σε είκοσι, σαράντα ή εξήντα ώρες ανά διετία, ανάλογα με τη βαθμίδα, πρέπει να αξιολογηθεί σε συνδυασμό με την πρακτική δυνατότητα συμμόρφωσης των διαμεσολαβητών. Τα εθελοντικά προγράμματα καθοδήγησης του **άρθρου 152** πρέπει να παραμείνουν διακριτά από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις μετεκπαίδευσης και να μην οδηγούν, άμεσα ή έμμεσα, σε πρόσθετη υποχρεωτική επιβάρυνση. Περαιτέρω, απαιτούνται διορθώσεις στις παραπομπές του **άρθρου 132 παρ. 1**, όπου οι εξετάσεις διαπίστευσης πρέπει να συνδέονται με το **άρθρο 153** και όχι με το άρθρο 151, καθώς και του **άρθρου 153 παρ. 1**, όπου η αναφορά στα Μητρώα πρέπει να παραπέμπει στο **άρθρο 130** και όχι στο άρθρο 136.

Ως προς το οικονομικό πλαίσιο, η αύξηση της αμοιβής της εισαγωγικής συνεδρίας από 50 σε 150 ευρώ και της ελάχιστης ωριαίας αμοιβής της περαιτέρω διαδικασίας από 80 σε 100 ευρώ, πλέον ΦΠΑ, πρέπει να ενταχθεί σε ένα διαφανές και προβλέψιμο σύστημα αμοιβών. Παράλληλα, τα αυτοτελή γραμμάτια προκαταβολής εισφορών που προβλέπονται στα **άρθρα 126 και 173** πρέπει να διακρίνονται με σαφήνεια από τη δικηγορική αμοιβή που συμφωνείται ελεύθερα μεταξύ του εντολέα και του πληρεξουσίου δικηγόρου. Η διάκριση αυτή πρέπει να αποτυπώνεται με τρόπο που να μην προκαλεί σύγχυση ως προς το περιεχόμενο και τον υπόχρεο κάθε οικονομικής επιβάρυνσης.

Η δικαστική μεσολάβηση πρέπει να οργανωθεί ως λειτουργικά προσβάσιμος θεσμός, συνδεδεμένος με την εκκρεμή δίκη και απαλλαγμένος από περιττές διατυπώσεις. Οι διατάξεις των **άρθρων 159 επ.** φαίνεται να την επιβαρύνουν με σύνθετες προϋποθέσεις, χωριστή εισαγωγική συνεδρία, πρόσθετα έγγραφα και αυστηρούς όρους προσωπικής παρουσίας. Η Ολομέλεια θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση σαφούς μηχανισμού προσφυγής και ανάθεσης, με σαφή σύνδεση προς τη δίκη που εκκρεμεί, χωρίς να δημιουργείται παράλληλη και υπέρμετρα τυπική διαδικασία.

Ειδικότερα, πρέπει να διορθωθεί η ασυνέπεια του **άρθρου 159 παρ. 1**, το οποίο παραπέμπει μόνο στις περιπτώσεις α΄ έως γ΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 76, χωρίς να περιλαμβάνει τις γενικές αστικές και εμπορικές διαφορές της παραγράφου 1. Απαιτείται επίσης αποσαφήνιση της σχέσης μεταξύ των **άρθρων 161 παρ. 1 και 171** για την κατάθεση αίτησης στο Πρωτοδικείο όταν εκκρεμεί η υπόθεση ενώπιον του Εφετείου, καθώς και ενιαία ονομασία των πρακτικών στα **άρθρα 164 παρ. 5 και 169 παρ. 3**. Αντίστοιχος συντονισμός απαιτείται στις αναφορές σε συγκατάθεση και συναίνεση στα **άρθρα 162, 163 παρ. 4 και 165 παρ. 1**.

Τέλος, πρέπει να αποσαφηνιστεί η σχέση των ρυθμίσεων που αφορούν τη διαμεσολάβηση με εκείνες που αφορούν τη δικαστική μεσολάβηση, ιδίως ως προς τις τροποποιήσεις των **άρθρων 237 παρ. 3 και 591 παρ. 4Α ΚΠολΔ** μέσω των **άρθρων 180 και 182** του σχεδίου. Εφόσον το **άρθρο 159 παρ. 2 περ. β΄** προβλέπει δικαστική πρόσκληση σε δικαστική μεσολάβηση, πρέπει να καθοριστεί ρητά ο μηχανισμός παραπομπής και τυχόν αναβολής της εκκρεμούς δίκης, ώστε να μην παραμένει κενό ως

προς τη δικονομική της πορεία. Η διαφορετική μεταχείριση της δικαστικής μεσολάβησης και της απλής διαμεσολάβησης πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια από το νομοθετικό κείμενο, χωρίς αλληλοεπικαλύψεις ή αντιφατικές παραπομπές.

Η Ολομέλεια επισημαίνει ότι οι συναφείς τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και των λοιπών διατάξεων πρέπει να εναρμονίζονται συστηματικά με το συνολικό ρυθμιστικό πλαίσιο του Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στη σύνδεση των ρυθμίσεων για την απόσυρση από το πινάκιο με το άρθρο 237 ΚΠολΔ, ώστε να αποσαφηνισθούν οι συνέπειες ως προς την κατάθεση των προτάσεων, τη διατήρηση της εκκρεμοδικίας και την επανεκκίνηση των σχετικών προθεσμιών. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η απόσυρση από το πινάκιο δεν ισοδυναμεί με κατάργηση της δίκης.

Αντίστοιχη εναρμόνιση απαιτείται ως προς τις συνέπειες του απαραδέκτου και τη δυνατότητα αναπλήρωσης τυπικών παραλείψεων, ιδίως σε σχέση με το άρθρο 179 του σχεδίου και το άρθρο 227 ΚΠολΔ. Η κανονιστική αλληλουχία των διατάξεων πρέπει να αποτρέπει την επιβολή δυσανάλογων δικονομικών συνεπειών για παραλείψεις που μπορούν να θεραπευθούν και να διασφαλίζει ενιαία εφαρμογή από τα δικαστήρια.

Περαιτέρω, η παραπομπή του άρθρου 170 παράγραφος 2 του σχεδίου στα άρθρα 321 και 322 ΚΠολΔ πρέπει είτε να απαλειφθεί είτε να αντικατασταθεί από πλήρη και ειδική ρύθμιση. Η παραπομπή, όπως διατυπώνεται, δεν καθορίζει επαρκώς την έκταση των αποτελεσμάτων της συμφωνίας που προκύπτει από τη δικαστική μεσολάβηση και, ως εκ τούτου, είναι πιθανό να προκαλέσει ερμηνευτικές αμφισβητήσεις και διαφοροποιήσεις στην πράξη.

Αναγκαίος είναι επίσης ο νομοτεχνικός συντονισμός των διατάξεων που αφορούν το παράβολο και το τέλος κατάθεσης. Ειδικότερα, πρέπει να αρθεί η αντίφαση μεταξύ της πρόβλεψης του άρθρου 82 παράγραφος 4 για παράβολο ύψους πενήντα ευρώ και της πρόβλεψης του άρθρου 90 παράγραφος 2 ότι δεν οφείλεται τέλος κατάθεσης. Παράλληλα, πρέπει να εναρμονισθεί η παραπομπή του άρθρου 83 παράγραφος 1 στο άρθρο 904 παράγραφος 2 περίπτωση ζ' ΚΠολΔ με το άρθρο 183 του σχεδίου, το οποίο εντάσσει τα πρακτικά διαμεσολάβησης στην περίπτωση γ'.

Οι τροποποιήσεις των άρθρων 237 παράγραφος 3 και 591 παράγραφος 4Α ΚΠολΔ, που εισάγονται με τα άρθρα 180 και 182 του σχεδίου, πρέπει να συνδεθούν με σαφήνεια με τη δικαστική μεσολάβηση. Εφόσον το άρθρο 159 παράγραφος 2 περίπτωση β' προβλέπει δικαστική πρόσκληση σε δικαστική μεσολάβηση, απαιτείται να αποσαφηνισθεί ο μηχανισμός παραπομπής και αναβολής, καθώς και η σχέση του με την εκκρεμή δίκη, ώστε να μην ανακύπτει κενό ως προς τη δικονομική πορεία της υπόθεσης.

Οι παραπομπές των άρθρων 14 και 19 του σχεδίου σε κληρονομικές διαφορές πρέπει να ελεγχθούν υπό το πρίσμα του νέου κληρονομικού δικαίου και των μεταβατικών διατάξεων που το συνοδεύουν. Η αναγκαία αντιστοίχιση των ρυθμίσεων πρέπει να είναι σαφής, ώστε να αποφεύγονται αμφιβολίες ως προς το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας διαμεσολάβησης σε υποθέσεις που διέπονται από διαφορετικά διαχρονικά καθεστώτα.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η χρονική εναρμόνιση των άρθρων 203 περίπτωση δ' και 204 παράγραφοι 1 και 3 περίπτωση α' του σχεδίου. Η έναρξη ισχύος του Μέρους Α' από τη δημοσίευση, σε συνδυασμό με την κατάργηση των άρθρων 1 έως 33 του ν. 4640/2019 από την 1η Ιανουαρίου 2027, ενδέχεται να δημιουργήσει περίοδο παράλληλης ισχύος διαφορετικών συστημάτων υποχρεωτικής προδικασίας. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να θεσπισθεί ενιαίος και σαφής κανόνας μετάβασης, ο οποίος θα καθορίζει χωρίς αμφιβολία ποιο καθεστώς εφαρμόζεται σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση, ιδίως ανάλογα με τον χρόνο γένεσης της διαφοράς, την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος και την έναρξη της προδικασίας.

Είναι προφανές πως σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να προβλεφθεί ικανό μεταβατικό στάδιο προετοιμασίας και προσαρμογής της μεταρρύθμισης από της ενάρξεως του νέου δικαστικού έτους, ήτοι από 16/9/2027.

Η Ολομέλεια θεωρεί ότι οι ανωτέρω παρατηρήσεις δεν αφορούν επιμέρους τεχνικές διορθώσεις, αλλά τη συνοχή, την ασφάλεια δικαίου και την πρακτική λειτουργικότητα του προτεινόμενου Κώδικα. Για τον λόγο αυτόν ζητεί την ουσιαστική επανεπεξεργασία των σχετικών ρυθμίσεων και τη διενέργεια συνολικού νομοτεχνικού ελέγχου πριν από την ψήφιση του Κώδικα.

Η ενίσχυση της Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών προϋποθέτει εμπιστοσύνη στη διαδικασία, σεβασμό στην ελεύθερη συναίνεση των μερών και πραγματική διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαστική προστασία. Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να αποτυπωθούν με συνέπεια, σαφήνεια και νομοτεχνική πληρότητα στο τελικό νομοθετικό κείμενο.

Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος

Ανδρέας Π. Κουτσόλαμπρος